

➔ handleiding

Ik maak werk...

**... VAN MIJN
TOEKOMST**

provincie
Limburg

inleiding

Te veel jongeren verlaten vroegtijdig de schoolbanken. Tal van redenen kunnen hiervan de oorzaak zijn. Vaak is het een samenhang van omstandigheden thuis, op school, binnen de vriendengroep, het persoonlijk welbevinden, ... Redenen waar je als leerkracht, leerlingbegeleider, jeugdwerker ... vaak weinig of geen vat meer op hebt. Ondanks de vele inspanningen van heel wat betrokkenen ervaren heel wat jongeren en hun omgeving, de school verlaten zonder diploma of certificaat als een falen. Een persoonlijk falen waardoor het vertrouwen in zichzelf een flinke deuk krijgt.

Een werkgroep bestaande uit CLB Limburg, LOP Beringen-Leopoldsburg, de gemeente Maasmechelen, VDAB Limburg en het Steunpunt Onderwijs – provincie Limburg, nam het initiatief om vanuit de inspirerende voorbeelden van Diest en Mechelen een eigen actie op te zetten. Een bescheiden, kleine bijdrage om het aantal schoolverlaters en jonge werkzoekenden zonder diploma terug te dringen.

Als werkgroep geloven we dat een afrondend gesprek gericht op de toekomst en op mogelijke hulpbronnen een wereld van verschil kan maken. Jongeren krijgen zo de boodschap dat er mensen zijn die in hen blijven geloven, ook al hebben ze het nu even moeilijk.

De mogelijke toekomstperspectieven worden overlopen en omgezet in kleinere haalbare stappen. Gesprekken met zowel jongeren, leerkrachten, leerlingbegeleiders, CLB'ers als academici versterken deze hypothese om jongeren te begeleiden.

“Ik stop met school ... ik maak werk van mijn toekomst.”

EEN INSTRUMENT MET 4 KAPSTOKKEN

Het voeren van een afrondend én toekomstgericht gesprek met iemand die wil stoppen met school klinkt evident, maar is niet zo vanzelfsprekend. Tijdens de voorbereiding botste de werkgroep op een aantal pijnpunten. Van daaruit groeide het idee om een aantal kapstokken te verzamelen als ondersteuning voor al diegenen die zich inzetten om vroegtijdige schoolverlaters een extra duwtje in de rug te geven.

WIE IS DIE VROEGTIJDIGE SCHOOLVERLATER?

Het profiel van de jongeren die vroegtijdig de school verlaten is divers. Uit gesprekken met het werkveld en de cijfers onderscheiden we **vier verschillende groepen**.

- **Jongeren uit het secundair onderwijs die kiezen voor een andere manier van studeren.** Denken we bijvoorbeeld aan jongeren die tijdens de derde graad van het secundair onderwijs stoppen met school en via de examencommissie hun diploma willen behalen.
- **Jongeren uit het secundair onderwijs die kiezen voor een combinatie van studeren en werken.** Zij maken momenteel de overstap naar de centra voor studeren en werken en de leertijd (SYNTRA) binnen het leerplichtonderwijs.
- **Jongeren die onmiddellijk aan de slag willen.** Soms omdat ze de school beu zijn, soms omdat ze omwille van de situatie op zoek gaan naar een bijkomend inkomen. Hier willen we graag de boodschap meegeven dat in een latere fase verder studeren tot de mogelijkheden behoort.
- **Tot slot is er een grote groep die niet zo goed weet wat zij wil op het vlak van studeren of werken.** Deze groep is erg divers. Sommige jongeren weten nog niet goed waar ze voor willen gaan en hebben iemand nodig die hen helpt zoeken. Een andere groep weet wat zij nodig heeft, maar kan helaas hierop nog geen beroep doen en kiest in tussentijd om thuis te blijven. We denken aan de jongeren die nood hebben aan gespecialiseerde hulp en op een wachtlijst staan.

Wie kan dit gesprek voeren?

De werkgroep ziet de rol van de gespreksvoerder eerder als een “brugfunctie”. Een brugfunctie op het vlak van het perspectief kunnen en blijven zien, het zo gericht en concreet kunnen doorverwijzen, ... Hiertoe heeft de werkgroep een viertal kapstokken uitgewerkt. Wie voert het gesprek nu het best? Hier is maatwerk geboden en binnen de school en/of binnen het netwerk van de jongere moet iemand dit gesprek voeren. Enkele richtvragen kunnen we wel al meegeven.

- Het toezien dat er met een jongere een afrondend én toekomstgericht gesprek gevoerd wordt, is een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van de school en het CLB. Samen kan gezocht worden naar de meest aangewezen persoon naargelang van de context en de situatie van de jongere. Wie binnen de school/CLB-context wil hierop toezien en de betrokken partijen appelleren?
- Is het haalbaar om een afrondend én toekomstgericht gesprek in één moment te gieten? Vanuit onze ervaring kunnen dit 2 verschillende gesprekken zijn, eventueel gevoerd door 2 verschillende personen.
- In een ideale situatie opteren we dat diegene waarmee de jongere nog het meest een band heeft, dit gesprek kan voeren. Hier denken we aan de klastitularis, de directie, de CLB-medewerker, de medewerker van het JAC, een begeleider van het OCMW ...
- Idealiter wordt dit gesprek gevoerd vanuit de schoolse context en krijgt het gesprek ook een plaats binnen de uitbouw van de leerloopbaanbegeleiding in een school. De gesprekken vanuit welzijn, vrije tijd, ... zijn dan ondersteunend en herhalen de positieve boodschap.
- Sommige jongeren zijn op dit moment nog niet klaar om alle informatie goed op te kunnen nemen. Is het haalbaar voor de school om de jongere aan te zetten om iemand mee te brengen? Met twee hoor je meer, met twee wordt de stap naar bv. de werkwinkel, het actief gaan surfen gemakkelijker gezet. Stel je verwachtingen niet te hoog, we hebben het warm water niet opnieuw uitgevonden. Zeker niet als we naar de vele goede praktijken in de Limburgse scholen kijken. Wel hopen we dat deze 4 kapstokken de goede praktijken kunnen aanvullen. Voel je vrij om deze handvatten naar eigen goeddunken in te zetten. Suggesties zijn na lezing en/of gebruik ook altijd welkom.

De vier kapstokken

KAPSTOK 1

Een goede doorverwijzing is maatwerk voor elke regio: het proces door en met de lokale partners.

KAPSTOK 2

Het voeren van een afrondend én toekomstgericht gesprek.

KAPSTOK 3

Invulfolder “Ik stop met school ... ik maak werk van mijn toekomst.” als insteek voor het gesprek én om samen met de jongere in te vullen.

KAPSTOK 4

Een handleiding voor de gespreksvoerders.

KAPSTOK 1

Een goede doorverwijzing is maatwerk

Een goede doorverwijzing is maatwerk voor elke regio apart: het proces met en door de lokale partners. Praten over de toekomstkansen en mogelijkheden van een jongere werkt het best als je weet naar wie je de jongere kunt doorverwijzen, wat je mogelijke partner precies kan betekenen voor de jongere en hoe de lokale partners hun netwerk kunnen en willen ter beschikking stellen. Kortom een warme en transparante overdracht op maat van elke jongere.

Als individuele leerkracht, leerlingbegeleider of vormingswerker is het belangrijk dat er een zicht is op het lokale netwerk. Waarom?

- ➔ Onderwijs, welzijn en arbeid zijn 3 sectoren die elkaar nog onvoldoende kennen. Vanuit de invalshoek warme overdracht leert het lokale netwerk elkaar en elkaars werking beter kennen. Dit vergemakkelijkt de samenwerking.
- ➔ Jongeren zijn het meest gebaat met een laagdrempelige doorverwijzing en het wegwijs maken van de verschillende mogelijkheden. Zo kun je je bv. inschrijven bij de VDAB op verschillende manieren: online, telefonisch, of in de werkwinkel. Samen met de jongere kun je de verschillende mogelijkheden overlopen en de nodige info neerschrijven op de folder.
- ➔ Wanneer de jongere ervoor kiest om persoonlijk naar een dienst te gaan, is het het best om naar een concrete persoon (= naam) door te verwijzen.
- ➔ We beogen hierbij ook een zekere flexibiliteit. Zo stelt de regelgeving dat loopbaanbegeleiding van niet-ingeschreven + 18-jarigen niet meer tot het takenpakket van het CLB hoort. Toch vinden de meesten van de CLB-medewerkers het niet meer dan normaal dat jongeren terug bij hen binnenspringen nadat ze de school vroegtijdig verlaten en na een half jaar meer info willen over hun kansen. Terug informatie vragen aan een vertrouwd en gekend gezicht is uiteraard makkelijker dan bij een vreemd persoon gaan aankloppen.

WIE KAN DEZE ROL OPNEMEN?

Om een netwerk samen te brengen kan een LOP of een gemeente de initiatiefnemer zijn, maar ook andere actoren zoals school, CLB, JAC, ... kunnen de trekkersrol opnemen. De huidige ervaring leert ons nu al dat het werken met een kleine werk-/stuurgroep werkt. Deze werkgroep heeft als voornaamste doelstellingen de focus scherp te houden en de doelstellingen zuiver.

Hoe voer je een positief, motiverend gesprek

ALGEMEEN

Hoe voer je een afrondend gesprek met een onderliggende gevoelscomponent van falen? Als loopbaanbegeleider wil je de jongere tal van boodschappen meegeven, bots je soms op je eigen frustratie, of wil je nog te veel informatie in een keer geven. Hieronder sommen we enkele concrete doelstellingen en valkuilen op.

- ➔ Bevestigen van geloof in talenten, krachten van de jongere, nu of later.
- ➔ Overlopen van afsprakenkader lokaal ... mensen en diensten die nu of later kunnen ondersteunen.
- ➔ Blijf niet bij de pakken zitten ... blijf architect van je eigen loopbaan.
- ➔ Boodschap van het gesprek met de jongere: "Het is niet simpel, maar volg dit traject en je komt er wel. Je hebt ook een hulplijn nodig.
- ➔ Je botst op je eigen referentiekader. Het halen van een diploma is belangrijk. De jongere te hard overhalen om niet te stoppen, heeft soms een averechts effect.
- ➔ Maak tijd voor het gesprek of als dit niet haalbaar (meer) is probeer af te ronden met een vervolgspraak.
- ➔ Als school heb je misschien de behoefte om aan de jongere te vragen naar mogelijke aanbevelingen van de jongere zelf. Wat had de jongere nodig? Wat had de school anders kunnen doen? Dit lijkt ons een zeer zinvolle vraag, maar is niet de eerste doelstelling van het gesprek. Anderzijds leert de ervaring ons dat de jongere graag een bijdrage levert en ook graag willen horen dat de school, leerlingbegeleider stelt dat zij voor hem/haar in de toekomst ook nog iets wil betekenen.

HOE PAK JE DIT NU AAN?

Je vindt hierna een leidraad vanuit een waarderende benadering. Heb je zelf vanuit een ander kader een gesprek met de jongere gevoerd, stuur het door. We voegen we het toe aan de handleiding. Zo denken we bijvoorbeeld aan de good practices in de scholen en de CLB's die de zelfdeterminatietheorie als kader hanteren, ...

GESPREKSLEIDRAAD WAARDEREND GESPREK MET TOEKOMSPERSPECTIEF

Als een jongere vroegtijdig met school stopt, kan dat om heel wat redenen zijn. Vaak heeft de buitenwereld daar oordelen, opvattingen en ideeën over. Heel wat mensen rondom de jongere kunnen daar bezorgd om zijn. Bij een exitgesprek kan het voor een jongere ondersteunend zijn om op zoek te gaan naar momenten waarop er wel zin in studeren was en om te zien wat daarvan meegenomen kan worden richting de toekomst. Er zijn verschillende manieren, tools, methodieken, ... om een toekomstgericht en motiverend gesprek te voeren.

Hier volgt een suggestie van een gesprek op basis van de waarderende ondervraging (Appreciative Inquiry). Het gesprek delen we in 4 fases in.

Fase 1: ontdekken: wat werkt(e), wat is belangrijk, wanneer zijn de behoeften vervuld?

- Als je terugblijkt, wat was een moment of een periode waar je je goed voelde? Waar je plezier en zin had om te studeren? Waar je geïnteresseerd was in wat er verteld werd?
- Kun je me hier wat over vertellen? Wanneer was het? Waar was het? Wat gebeurde er? Wie speelde op dat moment een belangrijke rol in je leven? Wat was er zo bijzonder aan deze persoon?
- Wat maakte dat je je toen goed voelde? Hoe is het voor je als je daar nu op terugblijkt? Hoe voelt dat?
- Wat zegt dit verhaal over wat voor jou heel belangrijk is?

Fase 2: dromen

Stel dat je met een teletijdmachine 10 jaar verder wordt gebracht. Hoe ziet je leven er dan uit? Wat zie je je dan doen? Welke mensen zijn dan belangrijk voor je?

Fase 3: design

Wat is voor jou belangrijk om in de toekomst je doel te bereiken? Welke stappen zijn er dan nodig? Wat is dan noodzakelijk? Wat zijn dingen die je zouden tegenhouden? Hoe kun je ervoor zorgen dat je die tegenkrachten ombuigt?

Fase 4: doen

Welke zijn de eerstvolgende stappen?

Wat kun je vandaag al doen om jouw toekomstdroom te realiseren?

Op de invulfolder is ruimte om enkele woorden te noteren of een tekening te maken van wat het gesprek opleverde. Misschien is er ook wel een eerste stap die genoteerd kan worden?

Een invulfolder “Ik wil stoppen met school ... ik maak werk van mijn toekomst.” als insteek voor het gesprek, om samen met de jongere aan te vullen tijdens het gesprek

Sommige jongeren schreeuwen het van de daken: “Ik stop met school ... ik maak werk van mijn toekomst, ik kies voor ...”. Anderen stoppen in stilte. Zij blijven thuis, brengen een ziektebriefje binnen of wachten de periode tot opname, verhuizing enz. af.

In de folder vind je alvast een drietal items die je samen met de jongere kunt overlopen om zo de situatie van de jongere te benoemen en als vertrekbasis aan te grijpen, om als inleiding te gebruiken.

- Ik ben (bijna) 18 jaar.
- Ik stop met school.
- Ik heb geen diploma of certificaat op zak.

Daarna overloop je best de 4 mogelijkheden waaruit de jongere kan kiezen.

- Ik ga verder studeren.
- Ik ga werken.
- Ik ga studeren en werken.
- Ik ga uitzoeken wat ik nu verder wil.

Afhankelijk van de keuze wordt de folder tijdens het gesprek aangevuld met mogelijke hulpbronnen. Dit op maat van de lokale context, de situatie en de keuze van de jongere in kwestie.

EXTRA INFORMATIE ALS ACHTERGROND

Op de folder staat er eveneens beperkte informatie over de gewijzigde regelgeving waarvan wij het signaal krijgen dat deze nog onvoldoende gekend is. Niet zo verwonderlijk aangezien de complexiteit en de wijzigingen .

Zo vindt de werkgroep het belangrijk dat jongeren weten dat stoppen met school zonder diploma of certificaat **geen recht** meer geeft **op een inschakelingsuitkering**. Afhankelijk van het verloop van het gesprek kun je deze informatie bij het begin of op het einde van het gesprek meedelen. Dit is meteen een voorbeeld van de complexiteit van de federale en Vlaamse regelgeving, de verschillende begrippen enz. Want sommige certificaten geven wel recht op een inschakelingsuitkering, de meeste deelcertificaten niet. Sommige jongeren kunnen terecht in een maatwerkbedrijf op basis van hun eindkwalificatie, anderen weer niet.

De meest actuele informatie vind je terug op de webpagina van de RVA:
<http://www.rva.be/nl/recht-op-inschakelingsuitkeringen-voor-personen-die-jonger-zijn-dan-21-jaar>.

De werkgroep adviseert dan om ook de nodige voorzichtigheid te hanteren en alle informatie dubbel te checken. Hiervoor kun je best doorverwijzen naar de bevoegde diensten zoals de vakbond, de hulpkas, de VDAB enz.

VERVOLGAFSPRAAK

Tot slot willen we graag de aandacht vestigen op de mogelijkheid om een vervolgafpraak te maken. Zo geef je dadelijk aan dat je het belangrijk vindt, dat je mee wilt blijven zoeken naar de beste perspectieven voor de jongere.

Vasthouden en opvolgen geeft meteen de boodschap: je geeft de jongere niet op, je gelooft in de jongere. Tip: maak gebruik van een geheugensteuntje in je agenda, anders loop je het risico om het te vergeten tussen al de andere opdrachten en bezigheden door.

Een handleiding voor het gesprek

De handleiding is een leidraad om samen met de jongere de keuzemogelijkheden te bespreken en mogelijke hulpbronnen aan te reiken. Vaak is het aanreiken van de mogelijkheid tot kiezen al een eerste belangrijke stap.

Leren kiezen betekent ook het nemen van de verantwoordelijkheid voor de gevolgen.

Door de **4 mogelijke keuzes**, de complexiteit van de thematiek en de continue veranderende regelgeving is het niet realistisch om als loopbaanbegeleider al deze kennis zelf te bezitten. Het is onmogelijk om voor elk keuzedomein een actueel overzicht te bieden. Per keuze vind je wel de belangrijkste informatie, sites en links waar je samen met de jongere verder in kunt grasduinen. Zoek sites met actuele informatie waardoor je de jongere up-to-date-info kunt geven. In deze handleiding vind je de belangrijkste items die je zeker en vast met de jongere kunt overlopen.

BEN JE IETS MET DEZE HANDLEIDING VOOR DE JONGERE DIE VOOR JOU ZIT?

Als begeleider is het belangrijk om na te gaan hoe de jongere kijkt naar de school en op welke manier hij al met zijn eigen loopbaan bezig is geweest. In heel wat scholen, vooral BSO, DBSO en BUSO OV 3 en OV 4 wordt gewerkt met “Mijn loopbaan” en een “Persoonlijk Ontwikkelingsplan (POP)”. Hierin zit al heel wat informatie waarmee je aan de slag kunt. Op deze manier kan de vroegere loopbaanbegeleiding voortgezet worden en wordt er aanvullend gewerkt. Dit vanuit een gekend referentiekader voor de jongere.

Ook andere organisaties zoals GTB, Arktos, PROFO en Groep INTRO, ... begeleiden jongeren i.h.k.v. hun loopbaan. Wil je dit achterhalen, wil je hier verder op bouwen dan vraag je dit best aan de jongere zelf, de leerlingbegeleider of de CLB-medewerker.

HOE VERDER?

Afhankelijk van de keuze van de jongere, vind je hieronder de belangrijkste informatie. Informatie om met de jongere te delen of informatie als achtergrond voor jezelf.

KEUZE 1 ik wil werken

Concrete situaties leren ons dat jongeren vaak niet zo goed weten hoe en op welke manier ze werk kunnen zoeken. Veel leerkrachten hebben geen of weinig zicht op tewerkstellingsmogelijkheden.

Hieronder beschrijven we kleine, actieve en haalbare stappen die naar onze mening mee het verschil kunnen maken.

HET PAPIERWERK

Iedereen zorgt best voor de nodige papieren. Vanaf het ogenblik dat een jongere stopt met school, zich inschrijft bij VDAB en werk vindt, schrijft hij zich in bij een mutualiteit en geeft aan of hij de uitkering via de vakbond of via de hulpkas wil ontvangen. Voor regels omtrent het groeipakket kan je terecht op www.groeipakket.be. Inschrijven bij VDAB is belangrijk. Hierdoor geeft de jongere aan: ik wil werken en ben op zoek naar werk. De jongere kan zich op verschillende manieren inschrijven.

- De jongere kan via www.vdab.be inschrijven. Op de site vindt hij de adressen van alle Limburgse werkwinkels. Hij kan ook meteen de app van deze site installeren op zijn smartphone.

- De jongere kan telefonisch inschrijven op 0800 30 700. Dit is een gratis nummer.

- In de werkwinkel in je buurt kan de jongere ook steeds terecht voor een online inschrijving.

OP ZOEK NAAR WERK

Hieronder volgt een opsomming van kleine en haalbare acties die de jongere zelf kan doen.

- Handige tips vind je op de site www.vdab.be/jongeren. Je kunt ook meteen doorklikken naar het overzicht van de vacatures www.vdab.be/jobs.

- Het verder invullen van “Mijn loopbaan” waarbij de items van een Persoonlijk Ontwikkelingsplan kunnen aangevuld worden: hoe maak ik een cv, hoe schrijf ik een motivatiebrief, wat kan ik goed, waar kan ik nog bijleren, wat is mijn droomjob, ik weet wat haalbaar is voor mij op het vlak van verplaatsing, opvang kinderen, ...

- Op www.onderwijskiezer.be/beroepen kun je terecht als je weet vanuit welk interesse- en studiegebied de jongere op zoek is naar werk. De site brengt je automatisch naar de webpagina van VDAB met de jobs waarvoor hij interesse heeft.

- Leerlingen van praktische, technische studierichtingen kunnen via de website www.verruimjehorizon.be/route zoeken naar aansluitende beroepen en opleidingsmogelijkheden.
- Je kunt op veel manieren werk zoeken. Welke manier kent de jongere en wat sluit het meest aan bij hem of haar?
  - Enkele mogelijkheden zijn: het bezoeken van een jobbeurs; regelmatig binnenspringen in de werkwinkel, het inkijken van kranten en weekbladen, het maken van een lijstje van interessante websites en apps die regelmatig geraadpleegd kunnen worden. Denken we aan www.hbvl.be/jobs, www.stepstone.be, www.koopjeskrant.be, www.neuvoo.be, be.indeed.com.
  - Daarnaast schrijft hij zich best in bij alle interimkantoren in de buurt.
  - Hij moet aan veel mensen vertellen dat hij werk zoekt, en vindt zo de geknipte job. Maak bewust gebruik van de sociale media bijvoorbeeld LinkedIn.
  - Het gebruik van sociale media heeft twee kanten. Enerzijds kan hij de sociale media gebruiken om actief werk te zoeken en zichzelf aan te bieden. Meer en meer verspreiden werkgevers hun vacatures ook via deze kanalen. Anderzijds gaan werkgevers hun toekomstige werknemer na via bv. Facebook, ... We kunnen enkel aanraden om zijn profiel goed te bekijken en na te gaan welke informatie iedereen mag zien, welke hij moet afschermen voor niet-familie en vrienden.
- Overloop of de jongere weet bij wie hij of zij terecht kan om zijn motivatiebrief en cv te verfijnen en te oefenen in het solliciteren.
- Wijs op het belang van het reageren op elke uitnodiging voor werk (brief, sms, mail, ...).
- Stip het belang van de voorbereiding voor elke sollicitatie en het stellen van gerichte vragen aan. Belangrijke items zijn het statuut van de job, de inhoud van het contract, de werkuren, loon, opleiding ...
- In de tussentijd kan ervaring opgedaan worden via vrijwilligerswerk, cursus volgen overdag of 's avonds, studentenjob, weekendwerk, ...

KEUZE 2 Ik ga werken en wil blijven studeren

Van een aantal jongeren horen we dat zij bijvoorbeeld omwille van financiële redenen de keuze maken om te gaan werken. Door met hen de mogelijkheden om werken te combineren met bv. avondonderwijs, kan perspectief geboden worden. Hiervoor verwijzen we dan ook naar het item "Ik wil werken en ik wil studeren".

Jongeren voor wie het aangewezen is om binnen het deeltijds onderwijs of leertijd verder te studeren en werken, verwijzen we naar www.onderwijskiezer.be en het item "Leren en werken" in het overzicht "Secundair Onderwijs".

KEUZE 3

Ik kies om verder te studeren

Als een jongere kiest om verder te studeren, is het belangrijk om de verschillende mogelijkheden te kunnen overlopen met de jongere. Op de website www.onderwijskiezer.be vind je al deze informatie. Is er interesse voor een bepaalde opleiding dan kun je gewoon doorklikken naar de site van de betrokken organisatie. Er bestaan verschillende vormen van onderwijs voor 18-plussers. Sommige opleidingen zijn kwalificatiegericht, andere niet. Zonder te kort te doen aan het hele aanbod, sommen we de grote spelers even op.

- De jongere heeft geen zin meer om naar school te gaan, maar wil wel zijn diploma secundair onderwijs halen. Dan is de examencommissie misschien iets voor deze jongere.

- De jongere heeft wel nog zin om naar school te gaan, maar niet meer in deze school of in deze richting. Misschien is een heroriëntering naar een andere studierichting of ander studiegebied een mogelijkheid. Het CLB van de school kan hier ondersteunen.

- Is een overstap naar het volwassenenonderwijs een mogelijkheid? In het volwassenenonderwijs kan de jongere zowel overdag als 's avonds cursus volgen. Let wel, het aanbod is niet in elke regio hetzelfde. In het tweedekansonderwijs kan een jongere terecht als hij nog een diploma secundair onderwijs wil halen. In sommige gemeenten zijn er infopunten waar je voor meer informatie terecht kunt.

- Kiest de jongere om verder aan zijn basistaal en rekenvaardigheid te werken, dan is het aanbod van basiseducatie en de extra taalcursussen binnen de centra voor volwassenenonderwijs of VDAB een mogelijkheid.

- Tot slot zijn er nog tal van korte en langere opleidingen. Hierbij denken we vooral aan het aanbod van VDAB en SYNTRA. Tijdig inschrijven is de boodschap want voor sommige opleidingen zijn er wachtlijsten of is het aanbod beperkt. Het is daarna aangewezen om met de jongere te overlopen op welke manier deze tijd overbrugd kan worden (cf. Ik wil werken). Denk aan een tijdelijke job, vakantie-of weekendwerk, een korte cursus, vrijwilligerswerk, ...

- Zonder diploma kunnen jongeren kandideren voor een job bij Defensie (soldaat) of bij de politie (agent van de politie).

GOED OM TE BESPREKEN

- Er zijn grote verschillen in de inschrijvingsvoorwaarden, de inschrijvingsgelden, de manier van aanpak tussen de verschillende aanbieders van opleidingen. Het is aangewezen om samen met de jongere via de site www.onderwijskiezer.be na te gaan of de jongere aan alle voorwaarden om zich te mogen inschrijven, voldoet. Zo voorkom je teleurstellingen en weet je meteen welke andere documenten belangrijk zijn om mee te nemen.

- Soms wil een jongere wel op een andere manier of in de verdere toekomst opnieuw gaan studeren. Het geeft perspectief om met de jongere te overlopen wie hem bij deze keuze, nu of later kan helpen.

KEUZE 4

Ik weet niet goed wat ik wil

Stoppen met school is een keuze waarvan de gevolgen op dat ogenblik vaak nog niet goed ingeschat kunnen worden. Los van de reden van het stoppen, is het belangrijk om in gesprek te gaan met de jongere en perspectief te geven. Het is belangrijk om aan deze groep jongeren de boodschap te geven dat dit normaal is, maar dat het goed zou zijn om een concreet plan op te maken en samen te overlopen welke hulpbronnen zij kunnen inschakelen als het te lang duurt. Misschien is het nog niet haalbaar om al een concreet plan op te maken, toch zouden we dan willen vragen, als het enigszins kan, om al minstens 1 concrete afspraak tot verder contact te maken. Schrijf je in ieder geval in bij VDAB, want het is een vangnet.

We sommen verder een aantal mogelijkheden op:

- De jongere surft zelf naar www.onderwijskiezer.be. Hier vindt hij een volledig overzicht van alle kansen om verder te leren. Hij laat X weten wat hij gekozen heeft.
- De jongere zoekt uit welk soort studeren op dit ogenblik het best bij hem past: gewoon of deeltijds secundair onderwijs, dag- en avondonderwijs voor volwassenen (SYNTRA, CVO, Basiseducatie, VDAB, ...)
- De jongere vraagt het aan zijn leerkracht, leerlingbegeleider of de medewerker van het CLB.
- De jongere kiest om te gaan werken en kan dan voor meer informatie terecht bij de lokale werkwinkel of op de site van de VDAB. Als het allemaal te veel informatie is, kan hij nog altijd terecht bij ...
  - vrienden en familie
  - mensen die hem nu al ondersteunen vanuit school en CLB
  - mensen die hij kent via zijn activiteiten in de vrije tijd, of andere ...
  - indien van toepassing: andere begeleiders bv. OCMW, begeleiding voorziening, ...

Deze handleiding is een initiatief van de provincie Limburg in samenwerking met VDAB, de LOP's in Limburg, gemeente Maasmechelen, netwerk Leerrecht Limburg en de Limburgse CLB's. Met dank voor de inspiratie aan de collega's van de Provincie Vlaams Brabant

Algemene info

**Provinciaal Flankerend
Onderwijsbeleid Limburg**
Universiteitslaan 1
3500 Hasselt
011 30 58 67
onderwijs@limburg.be
onderwijs.limburg.be